



Sustainable
Development
Goals

การเรียนรู้ตลอดชีวิต กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดร.ศรัณย์ สิงห์ทน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

Lifelong Learning and

Sustainable Development

การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

Lifelong Learning and Sustainable Development

ผู้แต่ง อาจารย์ ดร.ศรัณย์ สิงห์ทน

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืน = Lifelong Learning and Sustainable Development.-- กรุงเทพฯ : [ม.ป.พ.], 2569.

79 หน้า.

1. การศึกษาต่อเนื่อง. I. ชื่อเรื่อง.

374.9

ISBN 978-616-642-123-1

พิมพ์ครั้งที่ 1 ตุลาคม 2569

ราคา 199 บาท

จัดจำหน่ายโดย ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CU BOOK

อาคารแว่นแก้ว ซอยจุฬาลงกรณ์ 9 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทร. 022189901

Website : www.chulabook.com

จัดพิมพ์ โดย

อาจารย์ ดร.ศรัณย์ สิงห์ทน

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

© Copyright พ.ศ.2569

ห้ามมิให้ทำซ้ำ ดัดแปลง จัดเก็บ ถ่ายโอน

หรือเผยแพร่ส่วนหนึ่งส่วนใดของผลงานนี้ในรูปแบบใด ๆ

หรือด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องกล

การถ่ายเอกสาร การบันทึก หรืออื่น ๆ

โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

ขอมอบคุณงามความดีและความตั้งใจ
ของผลงานหนังสือเล่มนี้
แด่ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่อบอุ่นของข้าพเจ้า
รวมทั้ง ครูบาอาจารย์ทุกท่านในชีวิตของข้าพเจ้า

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นรูปแบบที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาของมนุษย์และสังคมเพื่อสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นตามเป้าหมายทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม ในสังคมยุคดิจิทัลที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้รูปแบบการเรียนรู้ การดำเนินชีวิต การทำงานและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของคนเราพลิกโฉมตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย คนเราจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน พัฒนาพร้อมทั้งแข่งขันกันอย่างรุนแรงในทุกด้านมากขึ้นกว่าในอดีต ด้วยเหตุผลสำคัญนี้บรรดาประเทศต่างๆ จึงให้ความสนใจรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตในฐานะยุทธศาสตร์ของนโยบายและแนวทางปฏิบัติไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) อย่างแท้จริง

การเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งในการสร้างความเข้มแข็งในมนุษย์และสังคมในโลกยุคดิจิทัล นโยบายการพัฒนาระดับสากลและระดับท้องถิ่นในทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกับแนวคิดและการดำเนินโครงการต่างๆ ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในลักษณะที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับความต้องการในทุกกลุ่มเป้าหมายในสังคม

หนังสือวิชาการเล่มนี้นำเสนอเนื้อหาสาระ แนวคิด การปฏิบัติ สถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งตัวอย่างและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ทันสมัยและรองรับแนวโน้มในอนาคตเปิดทางแสงสว่างให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และเข้าใจโลกของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความเข้าใจจากเนื้อหาสาระ ข้อมูลต่างๆ ของหนังสือเล่มนี้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่

สารบัญ

▶ โลกแห่งการเรียนรู้	1
✓ ความหมายของการเรียนรู้	1
✓ แนวคิดของการเรียนรู้	5
▶ โลกแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต	12
✓ แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต	12
✓ ความก้าวหน้าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต	19
▶ การเรียนรู้ตลอดชีวิต	24
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
✓ การเรียนรู้ตลอดชีวิต	24
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
✓ แนวคิดการใช้รูปแบบการศึกษาตลอดชีวิต	31
ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	
▶ รูปแบบของทักษะและความสามารถของมนุษย์	35
ในโลกยุคดิจิทัล	
✓ ทักษะและความสามารถของมนุษย์ในโลกยุคดิจิทัล	35
✓ ทักษะ Hard Skills และทักษะ Soft Skills	40
✓ นวัตกรรมการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	48
▶ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	56
✓ การพัฒนาที่ยั่งยืน	56
✓ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	62
บรรณานุกรม	70



โลกแห่งการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ (Learning) เป็นกระบวนการที่คนเราได้รับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่างๆ หรือพฤติกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้นโดยตลอดในชีวิตของคนเราตั้งแต่ถือกำเนิดมา จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต การเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งที่มาจากความตั้งใจและความไม่ตั้งใจ หรือมาจากประสบการณ์ หรือมาจากปัจจัยอื่นๆ ดังนั้น คนเราทุกคนสามารถเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ต่างๆ สร้างใหม่มนุษย์เกิดการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพและมีทิศทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

สำหรับคำว่า "การเรียนรู้" ได้รับการนิยามความหมายไว้อย่างมากมายทั้งจาก นักวิชาการ นักปรัชญา นักจิตวิทยาและนักการศึกษาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังเช่น นักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกัน Robert Cagne ผู้พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้และการสอนอย่างเป็นระบบ (จากหนังสือ The Conditions of Learning ,1965) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงในความพร้อมของแนวโน้มทางพฤติกรรม หรือความสามารถของคนเราที่คงอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งโดยไม่ใช้สิ่งที่เกิดขึ้นได้ อย่างง่ายดายจากการเจริญเติบโตทางธรรมชาติเท่านั้นซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความของ Susan A. Ambrose และคณะนักวิจัยด้านการศึกษาชาวอเมริกัน (จากหนังสือ

How Learning Works: Seven Research-Based Principles for Smart Teaching, 2010) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชีวิตของคนเราที่เกิดขึ้นจากผลลัพธ์ของประสบการณ์ การเรียนรู้ช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาผลงานต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้ในอนาคตอีกด้วย เช่นเดียวกับ ศาสตราจารย์ชาวอเมริกันผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและเทคโนโลยีการเรียนรู้ Driscoll M. (จากหนังสือ Psychology of Learning for Instruction, 2000) ให้คำนิยามการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในสมรรถภาพของมนุษย์ เป็นศักยภาพในการแสดงออกที่มาจากผลของประสบการณ์ของผู้เรียนและปฏิสัมพันธ์กับโลกรอบตัวของผู้เรียน

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์และนักการศึกษาชาวอเมริกัน Brockett & Roger กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ (จากหนังสือ Self-direction in Learning: Perspectives on theory, research, and practice, 1994) ว่าเป็นการกระทำของแต่ละบุคคลเพื่อใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และเป็นกระบวนการของการพัฒนาตนเองไปสู่ศักยภาพสูงสุด (Self-actualization) โดยความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้นี้เรียกร้องให้กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียนด้วย ดังนั้น การเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้น หากการเรียนรู้นั้นไม่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ความมั่นคงปลอดภัย ความเคารพในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง ความอยากรู้อยากเห็นทางสติปัญญา เป็นต้น

นิยามความหมายของคำว่า “การเรียนรู้” ที่น่าสนใจยังมีอีกมากมาย อย่างที่ Ruth C. Clark and Richard E. Mayer นักจิตวิทยาการศึกษาและนักวิจัยชาวอเมริกัน

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบการเรียนการสอนและการเรียนรู้ผ่านสื่อ Multimedia (จากหนังสือ E-Learning and the Science of Instruction, 2023) ให้คำจำกัดความไว้ว่า การเรียนรู้ประกอบด้วยการเสริมสร้างการตอบสนองที่ถูกต้องและลดการตอบสนองที่ผิดพลาด การเรียนรู้ประกอบด้วยการเพิ่มข้อมูลใหม่เข้าไปในความจำของเรา นอกจากนี้ การเรียนรู้ยังประกอบด้วยการทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่น่าเสนอ ใส่ใจ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดระเบียบข้อมูลใหม่ในความคิดและเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ให้เข้ากับสิ่งที่คนเรารับรู้อยู่แล้ว คำจำกัดความนี้สอดคล้องกับ George Siemens ศาสตราจารย์ชาวแคนาดา (จากหนังสือ Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age, 2005) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ไม่ชัดเจน เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบหลักอยู่ตลอดเวลาโดยไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของบุคคลใด บุคคลหนึ่งทั้งหมดซึ่งการเรียนรู้ (หรือเรียกว่า ความรู้ที่นำไปปฏิบัติได้จริง) สามารถคงอยู่ภายนอกตัวคนเราได้ (เช่น ภายในองค์กร หรือภายในฐานข้อมูล) มุ่งเน้นไปที่การเชื่อมโยงชุดข้อมูลเฉพาะต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยการเชื่อมโยงเหล่านี้ที่ช่วยให้คนเราได้เรียนรู้ได้มากขึ้นและมีความสำคัญมากกว่าความรู้ที่เรามีอยู่แล้ว

นอกจากนี้ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ยังให้นิยามความหมายของการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการที่คนเราต้องการความรู้ ทักษะและความสามารถต่างๆ ผ่านประสบการณ์ การเรียน หรือหลักสูตรต่างๆ โดยการก้าวข้ามผ่านความสามารถในการอ่าน การเขียน หรือการแก้โจทย์คณิตศาสตร์ ที่เรียบง่ายขึ้นไปสู่ข้อสรุปในความสามารถต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับเป้าหมายต่างๆ และ